

Dönem : 3
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 240

Devlet İç istikraz tahvillerine uygulanacak faiz hadleri hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/407)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1099/9454

26 . 12 . 1970

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 14 . 12 . 1970 tarihinde kararlaştırılan «Devlet İç İstikraz Tahvillerine uygulanacak faiz hadleri hakkında kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

GEREKÇE

Devlet İç İstikraz Tahvillerinin, normal bütçe gelirlerinin Devlet masraflarını karşılamaması halinde başvurulan bir finansman vasıtası olduğu malumdur.

Cumhuriyet hükümetlerince zaman zaman mü. acaat olunan bu yola, kalkınma plânı tatbikatına başlandıktan sonra, hususiyle 1964 yılından beri devamlı olarak gidilmiş ve böylece bütçe açıklarının bir kısmı, tahvil ihracı suretiyle karşılanmıştır.

Bu şekilde, tahvil ihracı yoluyla yapılan Devlet borçlanmalarında izlenen anapolitikanın esasını «borçlanmaların maliyetinin asgari seviyede tutulması hususu teşkil ettiğinden şimdiye kadar bunlara uygulanan faiz nisbeti âzami % 6 mesalesinde olmuştur. Bu tahvillerin süratle satılarak lüzumlu nakdin sağlanabilmesini teminen de nisbeten düşük olan bu faiz haddinin olumsuz etkileri, «Vergi muafiyeti», «tahvillerin ihalelerde teminat olarak kabulü», «ibrazında nakde çevrilebilmesi» gibi bâzı yan menfaatlerle hafifletilmeye çalışılmıştır. Filhakika Devlet tahvillerinin, bunlara sahibolanlar bakımından, sağladığı gerçek gelir hesaplanırken, yukarıda bahsedilen yan menfaatlerin, özellikle «Vergi muafiyeti» nin tahvilin nominal faizine ilâvesi icabetmektedir ki, bu da hiç şüphe yokki gelirin muaf tutulduğu verginin nisbetine göre değişen neticeler gösterecektir. Bilfarz % 20 Gelir Vergisi stopaj nisbeti nazarı itibara alındığında % 6 nominal faizin % 7,5 nisbetinde vergiye tabi bir geliri ifade ettiği; Kurumlar Vergisi mükellefi yönünden ise Devlet tahvilinin hakiki faizinin % 8 civarında olduğu; banka ve sigorta şirketleri yönünden vergi muafiyetinin, Kurumlar Vergisinden maada Banka ve Sigorta muameleleri Vergisini de içine alması hasebiyle bu kuruluşlar için nominal faizin % 10 hakiki gelire eşit olduğu müşahade edilecektir.

Hal böyle iken, son yıllarda, bir taraftan özel sektör tahvil piyasasında hızlı bir gelişme kaydedilmiş, böylelikle bilhassa 1968 yılından itibaren çok sayıda şirket tahvil ihracı yoluyla finansman imkânı bulmaya başlamışlardır. Orta vâdeli ve % 13 ilâ % 15 faizli olan bu kabîl tahvillere karşı talep fazla olmuş, satışları kısa sürelerde realize edilmiştir. Diğer taraftan piyasa şartlarında vukubulan değişikliklerin paranın maliyetinin artması yönünde tesir icra etmiş olması; halkın elindeki tasarruflarını memleket ekonomisi bakımından verimsiz sahalara yatırılmasının önlenmesinin öngörülmesi sebepleriyle mevduata tatbik olunan faiz hadlerinin yükseltilmesine karar verilmiş bulunmaktadır.

«Vergi muafiyeti» gibi en önemli yan menfaatiyle birlikte halkiki geliri, bâzı hallerde ancak % 10 na baliğ olan % 6 nominal faizli Devlet Tahvilleri; özel tahvillerin ihtiva ettiği yüksek faiz nisbeti ve mevduata tanınan son faiz hadleri muvacehesinde cazibesini ve elde muhafaza edilme yeteneklerini tamamiyle kaybetmiş bulunmaktadır.

Devletçe şimdiye kadar ihracolunan tahvillere tanınan «her an paraya çevrilebilme» imkânı, sahiplerine, tıpkı vâdesiz mevduatta olduğu gibi paralarını alarak daha çok gelir getiren iş ve sahalarına yatınmak hak ve kolaylığını bahşetmektedir.

30 . 9 . 1970 tarihi itibariyle itfa olunmamış Devlet tahvili yekûnunun 2 837 milyar lira civarında olduğu göz önünde tutulursa Hazinesinin bunları nakde çevirmek istenilmesi suretiyle karşılaşması muhtemel müşkülâtın büyüklüğü aşıkârdır.

Tahvil sahiplerinin tahvil ve para piyasasında faiz hadleriyle ilgili yukarıda mâruz gelişmeler neticesinde ellerindeki Devlet tahvillerini nakde çevirmek için kütleler halinde müracaatlarının önlenmesi ve Hazinesinin sıkışık duruma düşmesine mâhal verilmemesi için süratle tedbir alınması zorunluğu kendisini göstermiş bulunmaktadır.

Bu konuda alınabilecek en müteessir tedbirlerin başında Devlet tahvillerinin şartlarını yeni şartlara uydurulması ve onların istenildiği anda nakde tahvil edilmek temayülünün önlenmesi için zaman zaman ikramiye çekilişleri tertibolunması hususları gelmektedir. Ancak şimdiye kadar ihracolunan Devlet tahvillerinin miktarı ve şartları, bunlara sağlanacak menfaatler kanunlarla tesbit edilmiş bulunduğundan, bu şartların, özellikle faiz hadlerinin değiştirilmesi ve sahiplerine ikramiye vermek suretiyle menfaat sağlanması için kanuni bir yetkiye ihtiyaç vardır. Halbuki yürürlükte bulunan kanunlarımızdan hiç birisi bu kabîl yetkiyi temin eden her hangi bir hüküm ihtiva etmemektedir. Böyle bir yetkinin istihsali için ilişik kanun tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır.

Bu tasarı ile, şimdiye kadar çeşitli kanunlara müsteniden çeşitli tarihlerde çıkarılmış olan Devlet iç istikraz tahvili şartlarından birini teşkil eden faiz hadlerini gelişen şartlara göre arttırmaya Maliye Bakanı yetkili kıldığı gibi; bu tahvillerin sahipleri tarafından istenildiği zaman nakde çevirmelerini geciktirmek ve önlemek için zaman zaman ikramiyeler tertiplenmek suretiyle menfaat sağlanmak hususunda keza Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır. Bu suretle eski tahvillerin yenileriyle tebdili gibi oldukça zaman alıcı ve pahalı bir yola gidilmiyerek mevcut tahvillerin sadece faiz hadlerinde değişiklik yapılacak; ve ikramiyeler keşide edilecektir.

Faiz hadlerinde yapılacak değişiklik ve tertibedilecek ikramiye ile ilgili nisbet, miktar, zaman v. s. gibi hususlarla bunlara ilişkin işlemlerin, piyasa şartlarına ve diğer faktörlere göre tesbit ve ilânı da Maliye Bakanlığına bırakılmaktadır.

Böylece bir taraftan elde mevcut tahvillerin ibraz edilerek sahipleri tarafından nakde tahvili eihetine gidilmek istenilmesi hususu önleneceği gibi, bu tedbirin tasarruf sahipleri üzerinde yapacağı müspet tesir ve yaratacağı itimat dolayısıyla yeni çıkarılacak Devlet tahvillerinin satış imkânları da artırılmış olacaktır.

Maliye Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Maliye Komisyonu
Esas No. : 1/407
Karar No. : 3

18 . 1 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Devlet İç İstikraz Tahvillerine uygulanacak faiz hadleri hakkında kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda tetkik ve müzakere edildi.

Gereğede arz ve izah olunan hususlar, Komisyonumuzca da uygun görülerek, tasarı aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmesi dileğiyle Plân Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Komisyonu

Başkanı Y.

Sözcü

Muğla

A. Buldanlı

Burdur

söz hakkım mahfuzdur

N. Yavuzkan

Adana

A. R. Güllüoğlu

Çanakkale

Z. Gülsen

Bolu

N. Bayramoğlu

İmzada bulunamadı

Kütahya

M. Ersoy

Bolu

M. Ş. Kiykoğlu

Uşak

O. Dengiz

Bütçe Plân Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Bütçe Plân Komisyonu

Esas No. : 1/407

Karar No. : 75

19 . 1 . 1971

Millet Meclisi Başkanlığına

Tetkiki hususu Komisyonumuza havale buyurulan (Devlet İç İstikraz tahvillerine uygulanacak faiz hadleri hakkında kanun tasarısı) ile ön havalesi uyarınca Maliye Komisyonunun tasarısı ile ilgili raporu, Maliye Bakanlığı yetkililerinin de katıldıkları oturumda görüşüldü;

Normal bütçe gelirlerinin Devlet masraflarını karşılamaması halinde başvuru Devlet iç istikraz tahvilleri % 6 gibi düşük bir faiz oranına tabidir. Bunun yanında tahvil gelirlerinin vergi muafiyeti, tahvillerin ihalelerde teminat olarak kabulü, ibrazında nakde çevrilebilmesi gibi yan faydalanmaları mevcuttur. Bu yan faydalanmaların % 6 faiz oranına ilâvesi takdirinde dahi, bazı hallerde ancak % 10 a balığ olan % 6 nominal faizli Devlet tahvilleri, bugün özel tahvillerin % 13 - % 15 gibi oranlarla piyasaya arz edilmesi ve mevduata tanınan son faiz hadlerinin yükseltilmesi muvacehesinde cazibesini ve muhafaza edilme imkânlarını tamamiyle kaybetmiştir. Diğer bir ifade ile Devlet tahvilleri her an paraya çevrilme imkânına sahibolduğu için, sahiplerinin, bu tahvilleri paraya çevirmek suretiyle daha çok gelir getiren iş ve sahalara yatırmak hak ve kolaylığı vardır. Bu hal; 30 . 9 . 1970 tarihi itibarıyla itfa olunmuş 2 837 milyar tutarında Devlet tahvilinin, gelişen piyasa şartları ve faiz hadleri sebebiyle, tahvil sahiplerini tahvillerini kütle halinde paraya çevirmek suretiyle Hazinesinin müşkül durumda kalmasına müncer olabilecektir. Bu sebeple tedbir alınmasında zaruret ve zorunluk vardır.

İbu konuda; en müessir tedbir olarak :

Şimdiye kadar çıkarılmış olanlara da şamil olmak üzere, Devlet iç istikraz tahvillerinin günün şartlarına uygun oranda faiz hadlerinin artırılması, tahvillerin istenilen anda nakde çevrilmesi temayülünün önlenmesi için zaman zaman ikramiyeye çekilişleri tertibolunması düşünülecek tasarımın hazırlandığı anlaşılmaktadır.

İbu suretle; tasarı hükmü ile kanunlarla çıkarılmış bulunan eski tahvillerin yenileri ile tebdili gibi oldukça zaman alıcı ve pahalı bir yol seçilmiyerek, piyasa şartlarına ve diğer faktörlere göre faiz hadlerinde değişiklik yapılması ve ikramiyeler keşide edilmesine Maliye Bakanlığı yetkili kılınmaktadır.

Netice olarak; mevcut Devlet tahvillerinin sahipleri tarafından nakde tahvili cihetine gidilme temayülü önlenecek, ayrıca bu tedbirler tasarruf sahipleri üzerinde müspet tesir icra ederek yeni çıkarılacak Devlet tahvillerinin de satış imkânını kolaylaştırmış ve artırmış olacaktır.

Yukarıda mâruz hususlar muvacehesinde Komisyonumuz tasarıyı tüm olarak kabule şayan mütalâa etmiş ve maddelerin görüşülmesine geçerek; kanun başlığının tasarı muhtevasına uygunluğunu sağlamak nedeniyle başlık yeniden düzenlenmiş, 1, 2 ve 3 neü maddeler aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Rize <i>E. Akçal</i>	Başkanvekili İçel <i>C. Okyayuz</i>	Sözcü Ankara <i>M. K. Yılmaz</i>	Kâtip Erzurum <i>R. Danişman</i>
Adıyaman <i>Y. Z. Yılmaz</i>	Ankara Söz hakkım mahfuzdur. <i>H. Balan</i>	Ankara <i>H. T. Toker</i>	Ankara <i>A. Yalçın</i>
Ankara <i>C. Yorulmaz</i>	Bolu <i>H. İ. Cop</i>	Çorum <i>A. Topçubaşı</i>	Eskişehir <i>M. İ. Anı</i>
Hatay Muhallifim <i>H. Özkan</i>	İzmir <i>M. Akan</i>	İzmir <i>A. N. Erdem</i>	Kars Söz hakkım mahfuzdur. <i>K. Okyay</i>
Kastamonu <i>H. Tosyalı</i>	Malatya Söz hakkım mahfuzdur. <i>H. Gökçe</i>	Manisa <i>M. Erten</i>	Maras <i>A. İmamoğlu</i>

Zonguldak
K. Nedimoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet İç İstikraz Tahvillerine uygulanacak faiz hadleri hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Çeşitli kanunlara göre çıkarılmış olup henüz itfa edilmemiş bulunan Devlet İç İstikraz Tahvillerinin faiz hadlerini piyasa şartlarını göz önünde tutarak arttırmaya ve gereğinde bu tahviller için ikramiye keşideleri tertibetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

Bu tahvillerin faiz hadlerinde yapılacak değişiklik ve ikramiye keşideleri ile ilgili işlemler Maliye Bakanlığınca tesbit ve ilân olunur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

14 . 12 . 1970

Başbakan <i>S. Demirel</i>	Devlet Bakanı <i>H. Dinçer</i>
Adalet Bakanı <i>Y. Ziya Önder</i>	Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>
Maliye Bakanı <i>M. Erez</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>O. Oğuz</i>
Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>V. A. Özkan</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>İ. Birincioglu</i>
Çalışma Bakanı <i>S. Öztürk</i>	Sanayi Bakanı <i>S. Kılıç</i>
İmar ve İskân Bakanı <i>H. Nakiboğlu</i>	Köy İşleri Bakanı <i>T. Kapanlı</i>

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONU DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet İç İstikraz Tahvillerine uygulanacak faiz hadlerini tesbit ve gerektiğinde ikramiye keşideleri tertibi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Devlet Bakanı <i>H. Atabeyli</i>	Devlet Bakanı V. <i>H. Atabeyli</i>
İçişleri Bakanı <i>H. Menteseoğlu</i>	Dışişleri Bakanı <i>İ. S. Çağlayangil</i>
Bayındırlık Bakanı <i>T. Gülez</i>	Ticaret Bakanı <i>G. Titrek</i>
Tarım Bakanı <i>İ. Ertem</i>	Ulaştırma Bakanı V. <i>N. Mentese</i>
En. ve Ta. Kay. Bak. <i>N. Mentese</i>	Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Cevheri</i>
Orman Bakanı <i>H. Özalp</i>	Genç. ve Spor Bakanı <i>İ. Sezgin</i>